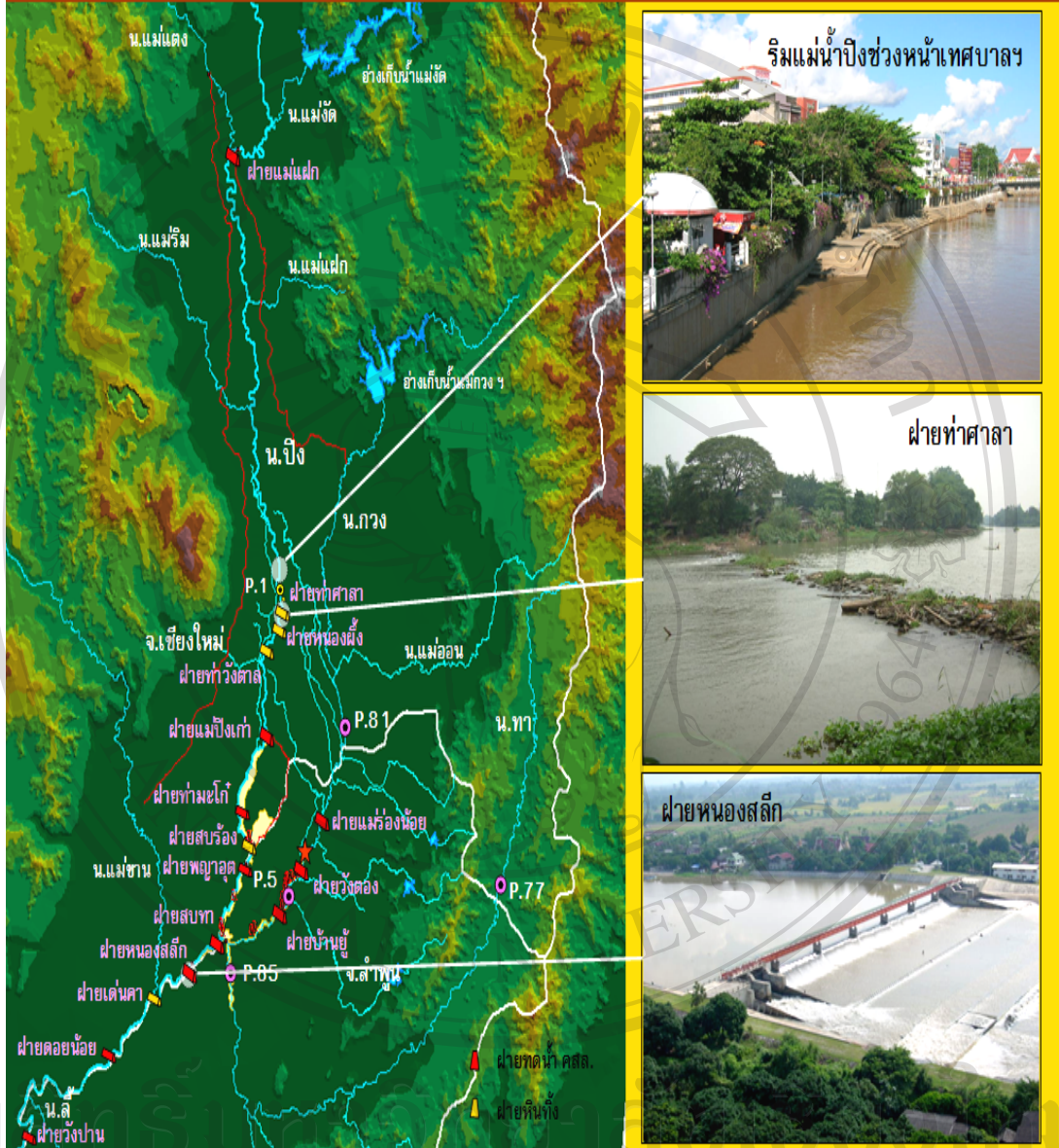

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แม่น้ำปิงและลำน้ำสาขา และฝาย

ภาพ 36 แสดงฝายต่างๆ จำนวน 12 ฝาย ที่กั้นลำน้ำแม่ปิง

ภาพ 37

ภาพ 38

ภาพ 39

ภาพ 40

ภาพ 41

ภาพ 42

ภาพ 37 – ภาพ 42 บริเวณที่ตั้งของฝายท่าศาลา ณ เทศบาลตำบลหนองหอย
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพ 43

ภาพ 44

ภาพ 45

ภาพ 46

ภาพ 47

ภาพ 48

ภาพ 43 – ภาพ 48 วิถีชีวิตของชนบทบริเวณริมน้ำฝายท่าศาลาและลำเหมืองท่าศาลา
มีบางแห่งถูกส่วนราชการบุกรุก

ภาพ 49

ภาพ 50

ภาพ 51

ภาพ 52

ภาพ 53

ภาพ 54

ภาพ 49 – ภาพ 54 ลำเหมืองส่งน้ำเข้าไปยังพื้นที่การปลูกผักและทำนาของเกษตรกร

ภาพ 55 หลักระดกลำเหมืองบริเวณฝายแม่ฟ้าผ่า

ภาพ 56 ลำเหมืองบางแห่งแห้งแล้ง

ภาพ 57 ลำเหมืองบางแห่งสกปรก

ภาพ 58 ลำเหมืองบางแห่งถูกบุกรุก

ภาพ 59 สมาชิกช่วยกันขุดลอกลำเหมือง

ภาพ 60 เวทีเสวนาเหมืองฝาย

ภาพ 61

ภาพ 62

ภาพ 63

ลิขสิทธิ์ © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การจัดการน้ำด้วยระบบเหมืองฝาย

ของชุมชนฝายท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลทั่วไปที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหมืองฝายท่าศาลา

ข้อมูลส่วนบุคคลและเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ชื่อ-สกุล ที่อยู่..... โทรศัพท์	บันทึกการสัมภาษณ์ สถานที่สัมภาษณ์ วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์
<p>1. เพศ () ชาย () หญิง</p> <p>2. อายุ.....ปี</p> <p>3. ระดับการศึกษา () 1 ไม่ได้ศึกษา () 2 ประถมศึกษา () 3 ระดับมัธยมศึกษา () 4 ระดับ ป.ว.ช. () 5 ระดับ ป.ว.ส. () 6 สูงกว่าระดับ ป.ว.ส.</p> <p>4. การประกอบอาชีพหลัก () 1 ทำนา () 2 ทำสวน () 3 ทำไร่นาสวนผสม () 4 เลี้ยงสัตว์ () 5 อื่นๆ โปรดระบุ.....</p> <p>5. จำนวนการถือครองที่ดินในการประกอบอาชีพ () 1 1-5 ไร่ () 2 5-10 ไร่ () 3 10-15 ไร่ () 4 15-20 ไร่ () 5 มากกว่า 20 ไร่ขึ้นไป โปรดระบุจำนวน.....ไร่</p> <p>6. รายได้ต่อปี () 1 ต่ำกว่า 50,000 บาท () 2 50,000-100,000 บาท () 3 100,000-500,000 บาท () 4 มากกว่า 500,000 บาท</p> <p>7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่.....ปี</p> <p>8. ท่านเกี่ยวข้องกับเหมืองฝายหรือไม่ () ไม่เป็นสมาชิกเหมืองฝาย () เป็นสมาชิก ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก.....ปี () เป็นกรรมการเหมืองฝาย ระยะเวลาที่เป็นกรรมการฯ.....ปี () เป็นแก่ฝาย ระยะเวลาเป็นแก่ฝาย.....ปี () อื่นๆ โปรดระบุระยะเวลา.....ปี</p>	

ตาราง 10 ตัวอย่าง การสัมภาษณ์ ประวัติความเป็นมาของฝ่ายท่าศาลาในการบริหารจัดการน้ำด้วยระบบเหมืองฝายในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ลำดับที่	เนื้อหาการสัมภาษณ์	สรุปเนื้อหาที่สัมภาษณ์	หมายเหตุ
1	ลำดับการเติบโตของคณะผู้บริหารและกรรมการเหมืองฝายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน		
2	โครงสร้าง ตำแหน่งของผู้บริหารและกรรมการเหมืองฝายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน		
3	อำนาจหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งในการบริหารจัดการเหมืองฝาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน		
4	กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ จารีตและประเพณี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน		
5	ปัญหาหลักและอุปสรรคที่สำคัญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน		
6	สมาชิกเหมืองฝายมีความพึงพอใจต่อวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการในการจัดการและบริหารน้ำ		
7	ถ้าเหมืองส่งน้ำมีการดูแลและซ่อมแซมโดยสมาชิกเหมืองฝายทุกคนอย่างมีส่วนร่วมและสม่ำเสมอ		
8	พื้นที่รับน้ำของสมาชิกฝายท่าศาลาได้รับน้ำอย่างพอเพียงทั่วถึงและยุติธรรม ตลอดทั้งปี		
9	การบริหารและจัดการน้ำของคณะกรรมการเหมืองฝายตอบสนองความต้องการและเป็นไปตามความต้องการของสมาชิกทุกคน		
10	คณะกรรมการเหมืองฝายเป็นองค์กรที่สมาชิกมีความเชื่อถือและเป็นตัวแทนที่ทำหน้าที่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนและสมาชิกเหมืองฝาย		

ตาราง 11 ตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์ วิธีการในการจัดการเหมืองฝายของกลุ่มสมาชิกเหมืองฝายท่าศาลา และความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อโครงการสร้างประตูละบายน้ำ

ลำดับที่	เนื้อหาการสัมภาษณ์	สรุปเนื้อหาที่สัมภาษณ์	หมายเหตุ
1	การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในโครงการสร้างประตูละบายน้ำตั้งแต่เริ่มโครงการ		
2	การออกแบบฝายท่าศาลาจากอดีตจนถึงปัจจุบันยังใช้แนวทางแบบดั้งเดิม แต่โครงการสร้างประตูละบายน้ำใช้วิศวกรรมชลประทานและเทคโนโลยีสมัยใหม่		
3	ระบบการบริหารจัดการน้ำเหมืองฝายให้กับสมาชิกปัจจุบันยังใช้แนวทางแบบดั้งเดิม ส่วนโครงการสร้างประตูละบายน้ำใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การบริหารจัดการน้ำอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมเจ้าท่าและกรมชลประทาน		
4	คลองส่งน้ำฝายท่าศาลาเป็นคลองส่งน้ำแบบธรรมชาติ โครงการสร้างประตูละบายน้ำ ถ้าการออกแบบระบบส่งน้ำเป็นแบบท่อ และ/หรือ ดาดคอนกรีต อาจส่งผลต่อวิถีชีวิตชุมชน ระดับน้ำผิวดิน ระดับน้ำในบ่อน้ำตื้นและระบบนิเวศวิทยาในพื้นที่รับน้ำ		
5	โครงการสร้างประตูละบายน้ำ สามารถทดแทนฝายเดิม ลดปัญหาน้ำท่วม การบุกรุกลำเหมือง ความขัดแย้งการใช้น้ำ การทิ้งขยะและน้ำเสียในลำเหมืองส่งน้ำ		
6	ระบบเหมืองฝาย เชื่อมโยงวิถีชีวิตที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำต่างๆ มีประเพณีวัฒนธรรมที่ปฏิบัติกันมาช้านาน เพื่อรักษาทรัพยากรสาธารณะร่วมกันอย่างเอื้ออาทร การรื้อฝายอาจเกิดอาเพศ(จิต)กับผู้ที่รื้อ สมาชิกเหมืองฝาย จ.เชียงใหม่และลำพูน		

ตาราง 11 (ต่อ)

ลำดับที่	เนื้อหาการสัมภาษณ์	สรุปเนื้อหาที่สัมภาษณ์	หมายเหตุ
7	การรื้อฝายแล้วสร้างประตูระบายน้ำเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองและความต้องการของชุมชนตอนโยบายของรัฐ		
8	เห็นด้วยกับโครงการสร้างประตูระบายน้ำเพราะ..... ไม่เห็นด้วยเพราะ..... ข้อเสนอแนะโครงการสร้างประตูระบายน้ำ.....		

ตาราง 12 ตัวอย่าง แบบสอบถาม ประวัตติความเป็นมาของฝายท่าศาลาในการบริหารจัดการน้ำด้วยระบบเหมืองฝายในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ประวัตติความเป็นมาของฝายท่าศาลา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านทราบประวัติและความเป็นมาของฝายท่าศาลา					
2. ท่านเป็นสมาชิกและได้ใช้ประโยชน์จากฝายท่าศาลา					
3. ฝายท่าศาลาจากอดีตจนถึงปัจจุบันยังสามารถส่งน้ำให้กับสมาชิกได้ตลอดทั้งปีมีผลต่อการทำนา สวน ลำไย พืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์และอื่นๆ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน					
4. ฝายท่าศาลา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีผลต่อรายได้ของครอบครัวและเศรษฐกิจชุมชน					
5. ฝายท่าศาลามีประเพณีและพิธีกรรมที่สืบทอดกันมา มีการดูแลรักษาเหมืองฝายมาโดยตลอด การรื้อฝายจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกเหมืองฝายจำนวนมาก					

ตาราง 12 (ต่อ)

ประวัติความเป็นมาของฝายท่าศาลา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. ฝายท่าศาลาเป็นมรดกที่ผูกพันกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น คู่เมืองเชียงใหม่มาช้านาน ปัจจุบันยังมีความสำคัญต่อผู้ใช้น้ำจำนวนมาก					
7. ฝายท่าศาลาอดีตเป็นลำเหมืองส่งน้ำให้แก่สมาชิก แต่ปัจจุบันเป็นที่รองรับน้ำเสีย ดินเงิน และเป็นแหล่งขยะมูลฝอยของชุมชน					
8. ฝายท่าศาลา ปัจจุบันกีดขวางทางน้ำทำให้เกิดน้ำท่วมเมืองเชียงใหม่และลำพูน ควรรื้อฝายแล้วสร้างประตูระบายน้ำ					
9. ประโยชน์และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของฝายท่าศาลาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน					

ตาราง 13 ตัวอย่าง แบบสอบถาม วิธีการในการจัดการเหมืองฝายของกลุ่มสมาชิกเหมืองฝายทำ
 ศาลาและความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อ โครงการสร้างประตุน้ำ

ความทั่วถึง/ความพอเพียง/ยุติธรรม	มาก ที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. พื้นที่รับน้ำของสมาชิกฝายทำศาลา ได้รับน้ำจากฝายอย่างพอเพียง ทั่วถึง และยุติธรรม ตลอดทั้งปี					
2. ถ้าเหมืองส่งน้ำมีการดูแลและ ซ่อมแซมโดยสมาชิกเหมืองฝายทุกคน อย่างมีส่วนร่วมและสม่ำเสมอ					
3. สมาชิกเหมืองฝายทำศาลามีความพึง พอใจต่อคณะกรรมการในการจัดการ และบริหารน้ำให้กับสมาชิก					
4. การบริหารและจัดการเหมืองฝายของ คณะกรรมการเหมืองฝายทำศาลา ตอบสนองและเป็นไปตามความ ต้องการของสมาชิก					
5. คณะกรรมการเหมืองฝายเป็นองค์กร ที่สมาชิกมีความเชื่อถือเป็นตัวแทน ทำ หน้าที่เพื่อปกป้องผลประโยชน์สมาชิก และชุมชน					

ตาราง 14 แบบสอบถามความคิดเห็นด้าน โครงการสร้างประตูละบายน้ำ

โครงการสร้างประตูละบายน้ำ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง	ไม่ แน่ใจ
1. โครงการสร้างประตูละบายน้ำต้อง ได้รับความเห็นชอบ การมีส่วนร่วมของ ชุมชนและสมาชิกเหมืองฝาย					
2. ปัจจุบันสมาชิกเหมืองฝายจำนวนมาก ไม่มีส่วนร่วม ขาดข้อมูลและการศึกษา อย่างครบถ้วน ถึงผลกระทบต่อชุมชน และสมาชิก					
3. โครงการสร้างประตูละบายน้ำ สามารถ ทดแทนฝายเดิม แก้ปัญหาน้ำท่วม และ สามารถส่งน้ำให้กับสมาชิกได้อย่างทั่วถึง					
4. ฝายเดิมต้นทุนน้ำต่ำ โครงการสร้าง ประตูละบายน้ำต้นทุนน้ำสูง					
5. ฝายทำศาลา ชาวบ้านช่วยกันบริหาร จัดการน้ำ แต่ถ้าสร้างประตูละบายน้ำแล้ว สมาชิกเหมืองฝายร่วมกับกรมเจ้าท่าและ กรมชลประทานร่วมกันบริหารจัดการน้ำ					
6. ท่านเห็นด้วยกับ โครงการสร้างประตูละ บายน้ำ แต่จะยังรักษาฝายทำศาลา(พญา คำ) เดิมไว้					

ความคิดเห็นต่อโครงการสร้างประตูละบายน้ำ

เห็นด้วยเพราะ.....

ไม่เห็นด้วยเพราะ.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

บุคลากรหลักที่ให้คำแนะนำ ข้อมูลและรายละเอียดต่างๆในการศึกษาครั้งนี้

พ่อหมื่น ทิพยเนตร ปัจจุบันเป็นประธานฝ่ายทำศาลา
 พ่อบุญมา ดวงแก้ว อดีตหัวหน้าฝ่ายทำศาลา ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาฝ่ายทำศาลา
 นายสมบุญ บุญชู รองประธานและเลขานุการฝ่ายทำศาลา

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ การจัดการน้ำด้วยระบบเหมืองฝาย
 ของชุมชนฝ่ายทำศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่และตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่	ตำแหน่ง
1	นายหมื่น ทิพยเนตร	ตำบลอุโมงค์	ประธานฝ่ายทำศาลา
2	นายสมบุญ บุญชู	บ้านสารภี	รองประธานฝ่ายทำศาลา สมาชิกเทศบาลสารภี
3	นายสำราญ เพ็ญบุญ	บ้านร่มป่าตอง	หัวหน้าเหมืองฝาย
4	นายถนอม เพ็ญบุญ	บ้านร่มป่าตอง	สมาชิก
5	นายอินทร์ ธรรมเจริญ	บ้านหนองสี่แจ่ง	สมาชิก
6	นายส่ง คติมงคล	บ้านหนองสี่แจ่ง	สมาชิก
7	นายดวงดี บุญชู	บ้านหนองสี่แจ่ง	สมาชิก
8	นายวันดี บุญชู	บ้านหนองสี่แจ่ง	สมาชิก
9	นางเกียงคำ นามวงศ์	บ้านหนองสี่แจ่ง	สมาชิก
10	นายบุญยงค์ ดันพหล	บ้านยางเนิ้ง	กรรมการบ้านยางเนิ้ง
11	นายมอญ ไชยรัตน์	บ้านสารภี	สมาชิก
12	นายदान จงคำ	บ้านร่มป่าตอง	ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิก
13	นางประไพ นามวงศ์	บ้านสารภี	สมาชิก
14	นายตัน เต็มดี	บ้านสารภี	สมาชิก
15	นายแสวง อุ่นศรี	บ้านคอนจัน	หัวหน้าฝ่าย
16	นายนายเขียว นวลน้อย	บ้านคอนจัน	สมาชิก
17	พระสงฆ์	วัดคอนจัน	สมาชิก
18	พระสงฆ์	วัดเมืองสาทรหลวง	สมาชิก
19	พระสงฆ์	วัดสันป่าเลียง	สมาชิก

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่	ตำแหน่ง
20	นายแก้ว เครือวัลย์แก้ว	วัดเมืองกาย	สมาชิก
21	นายอ้าย จอมแปง	บ้านสันทับตอง	แก่ฝ่าย
22	นายหมวก จอมแปง	บ้านสันทับตอง	สมาชิกและอดีตแก่ฝ่าย
23	นายบุญทวี ตาคำวรรณ	บ้านร่มป่าตอง	อดีตแก่ฝ่าย อ.บ.ต. สมาชิก
24	นายดี สุกันทา	บ้านร่มป่าตอง	สมาชิก
25	นายดวงแก้ว ก่อราช	บ้านหนองแฝก	สมาชิก
26	นางสาวจุก ก่อราช	บ้านหนองแฝก	สมาชิก
27	นายบุญทา บุญสูง	บ้านสารภี	สมาชิก
28	นายประมวล ทอมเมสัน	บ้านสารภี	สมาชิก
29	นายไมตรี บุญชู	บ้านป่าแคโยง	สมาชิก
30	นายศรีชน ปาชัย	บ้านป่าแคโยง	สมาชิก
31	นางहनอม วรรณมณี	บ้านป่าแคโยง	สมาชิก
32	นายอินตา แสนฟ้า	บ้านป่าแคโยง	สมาชิก
33	นายถา	บ้านปากกอก	สมาชิกและอดีตแก่ฝ่าย
34	นายวิทยา ไชยวุฒิ	บ้านปากกอก	สมาชิก
35	นายวิสูตร จีระ ประเสริฐชัย	บ้านปากกอก	ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิก
36	นายสาย สารเงิน	บ้านปากกอก	สมาชิก
37	นายแก้ว ปันศรี	บ้านปากกอก	สมาชิก
38	นางเหรียญ ปันศรี	บ้านปากกอก	สมาชิก
39	นายเทียน ปันศรี	บ้านปากกอก	สมาชิก
40	นายเอือน สังกิจ	บ้านปากกอก	สมาชิก
41	นางแสงหล้า สุริยะราช	บ้านหนองผึ้ง	สมาชิกเทศบาลหนองผึ้ง
42	นายถา อายุวรรณ	บ้านฮ่องกอก	สมาชิก
43	นายจริญ ประธาน	บ้านยางเนิ้ง	สมาชิก
44	นางธีราภรณ์ ตั้งแก	บ้านต้นเหว	สมาชิก
45	นางปริศรา ชัยประสพ	บ้านต้นเหว	สมาชิก
46	นายบุญมา ดวงแก้ว	ตำบลชมพู	ที่ปรึกษาเหมืองฝาย
47	นายอมร สมย่อย	ตำบลชมพู	สมาชิก

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่	ตำแหน่ง
48	นายชูจักษ์ คำแสน	ตำบลหนองหอย	สมาชิกเทศบาลหนองหอย
49	นายนายนิกร เขียวคำ	ตำบลชมพู	สมาชิก
50	นายจรูญ โพธิกาวรรณ	บ้านพระนอนป่าเกี๊ยะดัด	สมาชิก
51	นางวรรณเพ็ญ กาวี๋ย	บ้านพระนอนป่าเกี๊ยะดัด	สมาชิก
52	นางฟองนวล เกศนาราม	บ้านพระนอนป่าเกี๊ยะดัด	สมาชิก
53	นายสุรศักดิ์ สมบัติ	ตำบลชมพู	กำนัน
54	นายสิริพงษ์ สุขสรรค์	ตำบลชมพู	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10
55	นายบุญเลิศ ทัพ่อง	ตำบลชมพู	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1
56	นายวิรัตน์ คำฟ	ตำบลชมพู	หัวหน้าเหมืองฝาย
57	นายวระเดช เต็มดี	ตำบลชมพู	สมาชิก
58	นายพิชัย ปันทรา	ตำบลชมพู	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3
59	นายวิโรจน์ ทรวงคำ	ตำบลชมพู	สมาชิก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นายนิดิกรณ์ วงค์ชัย
วัน เดือน ปีเกิด	30 ธันวาคม 2501
ประวัติการศึกษา	<p>ประโยควิชาชีพชั้นสูง แผนกเครื่องกล สาขา เครื่องยนต์ วิทยาเขตเทคนิคภาคพายัพ 2525</p> <p>ครุศาสตรบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมศิลป์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ 2532</p>
สถานที่ทำงาน	<p>ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200</p>

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved